Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний коледж
Державного торговельно-економічного університету»

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ

Методичні рекомендації до самостійної роботи
здобувачів освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальності D5 Маркетинг
освітньо-професійної програми «Комерційна діяльність»

Харків, 2026

Укладачка: Руденко Світлана Олександрівна, викладачка циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціалістка вищої категорії, кандидатка філософських наук

Методичні рекомендації обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 28.08.2026 р. № 1.

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 28.08.2026 р. № 1.

Вступ

Методичні рекомендації розроблено відповідно до програми навчальної дисципліни «Основи філософських знань» з метою надання допомоги в організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти та забезпечення якості виконання завдань, пропонованих викладачем у межах кредиту часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни. Навчальний час для самостійної роботи регламентується навчальним планом, що відображено в структурі навчальної дисципліни.

Самостійна робота здобувача освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона допомагає глибоко засвоїти матеріал, закріпити знання, поглибити вміння та навички в пізнавальній діяльності, творчо мислити; виховує організованість і дисциплінованість, активність та ініціативу, настирливість у досягненні мети; сприяє виробленню власних прийомів і методів пізнання, вчить раціонально організовувати та контролювати робочий час.

Самостійній роботі здобувачів передують лекції, під час яких розглядаються базові та проблемні теми курсу. Після цього здобувачі повинні самостійно ознайомитись з основними питаннями поточної теми відповідно до програми дисципліни, користуючись нормативною базою, рекомендованими підручниками, додатковою літературою, навчально-методичною літературою та періодичними виданнями.

На самостійну роботу здобувачів винесені окремі питання кожної теми. З метою активізації роботи здобувачів розроблені питання для самоконтролю.

Структура навчальної дисципліни

4.1. Розподіл навчальних годин за темами

Теми дисципліни	Обсяг у годинах					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Предмет, функції, завдання філософії. Структура філософської науки. Історичні типи світогляду	24	4	–	6	–	14
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу	24	6	–	6	–	12
Тема 3. Антична філософія	24	6	–	6	–	12
Тема 4. Західна та вітчизняна філософія епох Середньовіччя та Відродження	24	6	–	6	–	12
Тема 5. Європейська та вітчизняна філософська думка: від Нового часу до сучасності	24	6	–	8	–	10
Усього годин / кредитів ECTS	**120/4**	**28**	**–**	**32**	**–**	**60**

Методичні рекомендації до самостійної роботи за темами

Тема 1. Предмет, функції, завдання філософії. Структура філософської науки. Історичні типи світогляду

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 1, (14)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації.	3	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	4	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 1	4	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання1. Багатоманіття визначень поняття філософія.

Питання 2. Роль філософії в сфері культури.

Питання 3. Особливості сучасного розуміння філософії.

Питання 4.Особливості ставлення людини до світу.

Питання 5.Сутність та призначення світогляду.

Питання 6. Світогляд як поліструктурне утворення.

Питання 7.Рівні світогляду: світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння.

Завдання 1. Проаналізуйте різні значення слова «філософія». Наведіть приклади використання його у різних значеннях.

Завдання 2. Продемонструйте ілюстративно класифікацію філософських наук.

Завдання 3. Продемонструйте ілюстративно функції філософії.

Завдання 4. Надайте низку визначень поняття «світогляд». Яке з них найбільше імпонує особисто Вам?

Завдання 5. Продемонструйте ілюстративно історичні типи світогляду.

Завдання 6. Складіть твір-роздум щодо аналізу висловлювання

М. Мамардашвілі, що «…людині за природою не властиво бути людиною», а відтак набуття іншості це завжди внутрішня боротьба людини зі своєю природною сутністю, що допомагає стати «на визначене мені як суб'єкту місце».

Навчальний матеріал за цими питаннями міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації:

1.Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf с. 5-24

Додаткові джерела інформації:

1. Вступ до філософії [Електронний ресурс] : навч. посіб. до самостійної роботи для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б.В. Новіков, Р.М. Богачев, С.І. Бабіна, В.М. Зуєв, Г.М. Костроміна, Т.М. Свідло, М.І. Сторожик. – Електронні текстові дані (1 файл: 213 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 84 с.

URL:https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47940/1/Vstup_filosof.pdf с. 7-21

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 2, (12)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	3	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	3	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 2	3	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1.Україна та українська культура в контексті проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій.

Питання 2. Неортодоксальні ведичні філософські системи.

Питання 3. Священні книги китайської освіченості.

Питання 4. Етичний принцип цзянь-ай моїзму.

Питання 5. Легізм законників філософської школи фа-цзя.

Питання 6. Філософсько-світоглядне значення проблеми «Схід-Захід» в її сучасному тлумаченні.

Питання 7. Порівняльний аналіз особливостей західного та східного типу філософування.

Питання 8. Сучасна оцінка провідних філософських ідей Буддизму.

Завдання 1. Складіть порівняльну таблицю особливостей східного та західного типів філософування.

Завдання 2. Продемонструйте ілюстративно відношення філософських систем Стародавньої Індії до розподілу на ортодоксальні та неортодоксальні.

Завдання 3. Обґрунтуйте актуальність певних аспектів Стародавньоіндійських філософувань.

Завдання 4. Зробіть короткий опис філософських шкіл Стародавнього Китаю та їх основних ідей.

Завдання 5. Обґрунтуйте актуальність певних аспектів Стародавньоіндійських філософувань.

Завдання 6. Складіть філософське есе на тему: «Україна та українська культура в контексті проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій».

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації:

1.Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440с.

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf с.24-30

Додаткові джерела інформації:

1. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.
URL:http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12924/3/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%281%29.pdf с. 7-12

Тема 3. Антична філософія

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 3, (12)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	3	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	3	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 3	3	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1. Особливості зародження і формування давньогрецької філософії.

Питання 2. Особливості розвитку античної натурфілософії (Мілетська школа, Піфагор, Геракліт).

Питання 3. Проблема буття в піфагорійській школі та у філософії елеатів.

Питання 4.Натурфілософські побудови Емпедокла, Анаксагора та атомістика Левкіппа-Демокріта. 5.Антропологічний поворот в античній філософії (софісти і Сократ).

Питання 6.Ідеалістична філософія Платона.

Питання 7.Філософія Аристотеля.

Питання 8.Елліністичний період: стоїки, скептики, епікурейці.

Завдання 1. Зробіть порівняльний аналіз вихідних філософських положень представників натурфілософського періоду у Античності.

Завдання 2. Обґрунтуйте актуальність певних філософських позицій Сократа.

Завдання 3. Виокреміть основні положення філософувань Платона.

Завдання 4. Доведіть, що саме Аристотель є систематизатором Античної філософії.

Завдання 5. Надайте характеристику основним філософським школам пізньої класики.

Завдання 6. Складіть порівняльну характеристику особливих рис філософії періодів ранньої, високої та пізньої класики в Античній філософії.

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел
Основні джерела інформації:

1.Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf с. 30-45

Додаткові джерела інформації:

2. Вступ до філософії [Електронний ресурс] : навч. посіб. до самостійної роботи для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б.В. Новіков, Р.М. Богачев, С.І. Бабіна, В.М. Зуєв, Г.М. Костроміна, Т.М. Свідло, М.І. Сторожик. – Електронні текстові дані (1 файл: 213 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 84 с.

URL:https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47940/1/Vstup_filosof.pdf

Тема 4. Західна та вітчизняна філософія епох Середньовіччя та Відродження

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 4, (12)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	3	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	3	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 4	3	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1. Особливості українського ренесансного філософування.

Питання 2. Особливості середньовічної патристика: етапи розвитку, представники, ідеї (Тертулліан, Августин Аврелій).

Питання 3. Схоластика як напрям середньовічної філософії (П. Абеляр, Ф. Аквінський, В.Оккам).

Питання 4. Головні теологічні проблеми Середньовіччя та їх філософські інтерпретації: а) полеміка між номіналізмом і реалізмом; б) проблема співвідношення віри і знання; в) проблема людини: душа і тіло.

Питання 5. Криза християнського світогляду і формування антропологічного характеру філософії в епоху Відродження.

Питання 6. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. (Філософські концепції Ф. Петрарки, Л. Валли, Е. Роттердамського).

Питання 7. Пантеїзм як специфічна риса натурфілософії Відродження (М. Кузанський).

Питання 8. Соціально-політичні вчення (Н. Макіавеллі) і соціальні утопії (Т. Мор, Т. Кампанелла) епохи Відродження.

Питання 9.Реформація і її взаємозв'язок з філософською думкою.

Завдання 1. Складіть порівняльну характеристику філософувань періодів апологетики, патристики, схоластики.

Завдання 2. Складіть порівняльну характеристику реалізму та номинализму у Середньовіччі.

Завдання 3. Обґрунтуйте значущість ренесансних філософувань.

Завдання 4. Визначте основні риси вітчизняної культури філософування.

Завдання 5. Обґрунтуйте унікальність постаті Г. С. Сковороди.

Завдання 6. Складіть порівняльну таблицю щодо спільного та відмінного у європейському та вітчизняному філософуванні епохи Відродження.

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації:

1.Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf с. 46-65; 107-122

Додаткові джерела інформації:

1. Вступ до філософії [Електронний ресурс] : навч. посіб. до самостійної роботи для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Б.В. Новіков, Р.М. Богачев, С.І. Бабіна, В.М. Зуєв, Г.М. Костроміна, Т.М. Свідло, М.І. Сторожик. – Електронні текстові дані (1 файл: 213 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 84 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47940/1/Vstup_filosof.pdf с. 21-32

Тема 5. Європейська та вітчизняна філософська думка: від Нового часу до сучасності

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 5, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	3	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	3	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 3	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 5	2	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1.Проблема емпіризму в філософії Ф. Бекона (програма «великого відновлення наук», концепція «ідолів»).

Питання 2.Проблема раціоналізму в філософії Р. Декарта (принцип методичного сумніву, теза «cogito ergo sum» , вчення про «вроджені ідеї»).

Питання 3.Англійська традиція в філософії Нового часу: ознаки та представники (Т. Гоббс, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм).

Питання 4.Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З.Фрейд, К.Юнг, Е.Фромм).

Питання 5.Основні етапи розвитку позитивізму. Історична школа філософії науки (Т.Кун, І.Лакатос, П.Фейерабенд).

Питання 6.Структуралізм як методологія гуманітарного пізнання (К.Леві-Стросс, М.Фуко).

Питання 7.Феноменологія Е. Гусерля. Екзистенціальна філософія: К.Ясперс, А.Камю, Ж.-П.Сартр.

Питання 8.Філософські концепції модерну та постмодерну.

Завдання 1. Порівняйте філософські підходи, які відстоювали Ф. Бекон та Р. Декарт.

Завдання 2. Обґрунтуйте унікальність французького Просвітництва для історії філософії.

Завдання 3. Проаналізуйте творчість українських просвітників.

Завдання 4. Обґрунтуйте феноменальність класичної німецької філософії.

Завдання 5. Складіть загальну характеристику некласичних філософських концепцій.

Завдання 6. Складіть філософське есе на тему: «Причини кризи класичного типу філософувань».

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації:

1.Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

URL:https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf с. 65-122

Додаткові джерела інформації:

1.Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 202 . – с. URL:http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12924/3/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%281%29.pdf с.55-66

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1. Литвинчук О. В., Муляр В. І. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.

2. Попович М. Д. Філософія. Історія і теорія : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2022. 659 с.

3. Тарасенко І. В. Основи філософських знань : навчально-методичний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2025. 112 с.

4. Філософія : навчально-методичний посібник / Владленова І. В. та ін. ; за ред. Городиської О. М., Дольської О. О. Харків : Видавництво Іванченка І. С. 2024. 200 с.

5. Філософія : підручник / Бліхар В. С. та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с.

6. Халапсіс О. В. Філософія : підручник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 196 с.

Додаткові джерела інформації

7. Вступ до філософії : конспект лекцій. Електронний ресурс / КПІ імені Ігоря Сікорського ; укладачі: Новіков Б. В. та ін. Електронні текстові дані (1 файл: 316 Кбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 114 с.

8. Соціальна філософія : курс лекцій / автор-укладач Д. Л. Кобелєва. Харків : Державний біотехнологічний університет, 2022. 106 с.

9. Trynyak M., Rudenko S. Intersubjectivity by J. Habermas and solidarity by R. Rorty from the comparative perspective of the postmetaphysical discourse. *Humanities Studies :* збірник наукових праць / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя : Гельветика, 2023. Випуск 16 (93). С. 77–83. URL: https://surl.li/yqebim

10. Триняк М., Руденко С. Філософсько-освітній аналіз життєтворчості в медійному дискурсі війни. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства.* 2025. Випуск 2. С. 80–84. URL: https://aprus.khpi.edu.ua/issue/view/20349